

Katarzyna Kluska

## Wpływ Euro, wspólnej waluty Unii Europejskiej na konieczność dostosowania się polskich podmiotów do funkcjonowania w nowych warunkach<sup>1</sup>

### Uwagi wstępne

Integrację państw Europy Zachodniej trwale zapoczątkował podpisany w Paryżu 18 kwietnia 1951 roku traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Węgla i Stali.<sup>2</sup> W ten sposób powstała instytucja posiadała nie tylko osobowość prawną na poziomie międzynarodowym ale zyskała także uznanie i poparcie dla swych działań innych państw, w tym Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej.

W kolejnych latach nadal poszukiwano nowych form integracyjnych. Pomimo, iż nie powiodły się plany integracji w sferze militarnej i politycznej, nie zaprzestano starań i postanowiono skoncentrować się na budowaniu trwalszej i głębszej więzi gospodarczej. W tym okresie największe zainteresowanie entuzjastów integracji wzbudziły: energetyka (szczególnie atomowa), surowce, transport i rolnictwo.<sup>3</sup>

W wyniku kilkuletnich negocjacji 25 marca 1957 roku sześć państw europejskich podpisało w Rzymie dwa traktaty, nazwane potocznie Traktatami Rzymskimi. Na ich mocy ustanowiono następujące organizacje:

- Europejską Wspólnotę Gospodarczą — EWG
- Europejską Wspólnotę Energii Atomowej — EWEA lub Euratom

Traktaty weszły w życie z początkiem 1958 roku. Stronami traktatów było sześć krajów: Francja, RFN, Belgia, Holandia, Luksemburg i Włochy. Z czasem do Wspólnoty przyłączyły się kolejne państwa:

- 1973 roku Wielka Brytania, Irlandia i Dania,
- 1981 roku Grecja,
- 1986 roku Hiszpania i Portugalia,
- 1995 roku Szwecja, Finlandia i Austria.

---

<sup>1</sup> Stan prawny na dzień 20 października 2001 roku.

<sup>2</sup> Traktat podpisało 6 państw: Francja, RFN, Belgia, Holandia, Luksemburg i Włochy, wszedł w życie 22 lipca 1952 r.

<sup>3</sup> G a l s t e r J., W i t k o w s k i Z., Kompendium wiedzy o Unii Europejskiej, Wydawnictwo „Dom Organizatora”, Toruń 1997 r., s. 27.

Podstawowym celem utworzenia EWG było popieranie harmonijnego rozwoju działalności gospodarczej całej Wspólnoty, podniesienie poziomu życia społeczeństw państw członkowskich a także stopniowe zbliżanie polityk gospodarczych tych krajów i w rezultacie stworzenie wspólnego rynku.

Zdaniem A. Czarczyńskiej, w treści traktatu nie znalazły się sformułowania, które jednoznacznie świadczyłyby o tym, iż głównym zamiarem sześciu państw było utworzenie unii gospodarczo-walutowej, rozumianej jako „taka forma integracji, w której dochodzi do koordynacji i unifikacji najistotniejszych dziedzin polityki ekonomicznej oraz do swobody przemieszczania się kapitału przy jednoczesnym powiązaniu walut krajów członkowskich albo sztywnym kursem walutowym albo jedną walutą.<sup>4</sup>

Postanowienia Traktatu Rzymskiego obowiązywały do 1 lipca 1987 roku, kiedy to wszedł w życie Jednolity Akt Europejski. Stanowił on istotną weryfikację i uzupełnienie postanowień traktatu w zakresie nadania organom EWG nowych kompetencji oraz modyfikacji procesu podejmowania decyzji, dodatkowo podkreślając ich ponadnarodowy charakter. Był on pierwszym aktem prawnym wydanym przez Wspólnotę, w którym wyraźnie zaakcentowano potrzebę stworzenia unii ekonomicznej i monetarnej.<sup>5</sup> Stanowił podstawę do rozpoczęcia negocjacji odnośnie wprowadzenia nowej, jednolitej waluty, która obowiązywałaby we wszystkich państwach Wspólnoty.

## 1. Podstawy prawne wprowadzenia Euro

W dniach 9–10 grudnia 1991 roku został podpisany przez kraje Wspólnoty Układ z Maastricht. Po zatwierdzeniu jego postanowień przez parlamenty państw członkowskich i Parlament Europejski, wszedł w życie 1 listopada 1993 roku. W traktacie zawarto rozdziały, które jasno sprecyzowały zasady tworzenia unii gospodarczo-walutowej. Dotyczyły one:

- prowadzenia wspólnej polityki gospodarczej i walutowej,
- utworzenia i działalności nowych instytucji walutowych,
- harmonogramu budowania unii gospodarczo-walutowej,
- kryteriów, jakie musiały być spełnione przez kraje Wspólnoty, by mogły uczestniczyć w nowym przedsięwzięciu.<sup>6</sup>

Głównym celem polityki walutowej było ustalenie sztywnych kursów walut narodowych i wprowadzenie jednolitej waluty ecu. Jednocześnie postanowiono skoncentrować działania na utrzymaniu stabilności cen a tym samym do obniżenia inflacji do możliwie jak najniższego poziomu.

Traktat wprowadził także specjalny harmonogram, który zawierał wytyczne dotyczące kolejnych etapów tworzenia unii gospodarczo-walutowej:<sup>7</sup>

<sup>4</sup> Czarczyńska A., *Ewolucja form współpracy walutowej w Europie*, Warszawa 1996 r., s. 2–3

<sup>5</sup> Praca zbiorowa pod redakcją Budnikowskiego A. i Kaweckiej-Wyrzykowskiej E., *Międzynarodowe Stosunki Gospodarcze*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 1999 r.

<sup>6</sup> Galster J., Witkowski Z., *Kompendium wiedzy o Unii Europejskiej*, Wydawnictwo „Dom Organizatora”, Toruń 1997 r., s. 57–58.

<sup>7</sup> Kołodziejczyk K., *Geneza wspólnotowej waluty euro*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2000 r., s.74–75

- Pierwszy etap rozpoczął się 1 lipca 1990 roku; jego celem było wprowadzenie wspólnego rynku, a przede wszystkim zniesienie ograniczeń w przepływie kapitału pomiędzy państwami członkowskimi.
- Zgodnie z postanowieniami traktatu, 1 stycznia 1994 roku kraje znalazły się w etapie drugim, zwanym okresem przejściowym; państwa zobowiązane były do osiągnięcia głębszej integracji gospodarczej oraz do zainicjowania procesu, który doprowadziłby do uzyskania niezależności narodowych banków centralnych. Z początkiem 1994 roku rozpoczął także działalność Europejski Instytut Walutowy, którego głównym zadaniem było umocnienie współpracy pomiędzy bankami centralnymi państw członkowskich oraz przygotowanie fundamentów dla ostatniego etapu.
- Na początku trzeciego etapu, w 1999 roku został utworzony Europejski System Banków Centralnych. Jego głównym zadaniem jest utrzymywanie stabilności cen, a także realizacja polityki pieniężnej Wspólnoty w zakresie przeprowadzania operacji dewizowych i utrzymywanie rezerw dewizowych oraz dbanie o sprawne działanie systemów płatniczych. Europejski Bank Centralny jest jedyną instytucją finansową mającą prawo do wydania zgody na emisję banknotów w Unii.

Warunkiem przystąpienia do unii gospodarczo-walutowej było spełnienie przez kraje Wspólnoty określonych kryteriów ilościowych, dokładnie opisanych w protokole załączonym do traktatu. Dotyczyły one w szczególności:<sup>8</sup>

- stopy inflacji, która nie mogła przekroczyć 1,5 punktu procentowego w stosunku do średnich stóp inflacji, osiągniętych przez trzy najlepsze pod tym względem kraje UE,
- nieprzekroczenie deficytu budżetowego powyżej 3% PKB i zadłużenia publicznego powyżej 60% PKB,
- utrzymywania stabilności waluty danego państwa przez zachowanie normalnego przedziału wahań kursowych,
- poziomu długoterminowej stopy procentowej, która na rok przed dokonaniem oceny nie powinna była przekroczyć 2% w stosunku do średnich stóp procentowych w trzech krajach Unii Europejskiej, osiągających pod tym względem najlepsze rezultaty.

Wielkość kryteriów mogła ulec zmianie wskutek jednomyślnej decyzji Rady Unii Europejskiej, skonsultowanej wcześniej z władzami Europejskiego Instytutu Walutowego lub Europejskiego Banku Centralnego.

W maju 1994 roku Komisja Europejska powołała specjalną grupę ekspertów, której zadaniem była pomoc w technicznych przygotowaniach do wejścia w życie nowej waluty.

Z końcem maja 1995 roku Komisja Europejska opublikowała „Zieloną księgę”. Zawarto w niej praktyczne aspekty wprowadzenia wspólnej waluty, której nazwę początkowo określano jako ecu. Głównym celem tego dokumentu był szczegółowy opis koniecznych zmian, jakie wymuszało pojawienie się nowej waluty, a także uzyskanie poparcia społeczeństwa dla nowego przedsięwzięcia.

<sup>8</sup> K o ł o d z i e j c z y k K., Geneza wspólnotowej waluty euro, op.cit.

Istotą „Zielonej księgi” było przedstawienie trzech faz wprowadzenia w życie wspólnej waluty:<sup>9</sup>

1. W fazie A Rada Europejska ustaliła termin przejścia do nowej waluty a także wytypowała kraje, które spełniały odpowiednie kryteria do wzięcia udziału w unii gospodarczo-walutowej.
2. Faza B wiązała się z wejście do obiegu bezgotówkowego wspólnej waluty, doszło także do ustalenia nieodwołalnych kursów wymiany walut narodowych w stosunku do nowej waluty. Ecu zostało wymienione na euro w stosunku 1:1. Sektory bankowy i finansowy otrzymały trzy lata na dokonanie niezbędnych zmian w systemie i operacjach pieniężnych.
3. W ostatnią fazę państwa członkowskie wkroczyły 1 stycznia 2002 roku, kiedy to waluty narodowe dwunastu krajów<sup>10</sup> zostały zastąpione nową walutą euro. Siedem banknotów i osiem monet stało się jedynym, legalnym środkiem płatniczym w strefie euro.

Regulacje prawne statusu nowej waluty a także zasady jej wprowadzenia zostały dodatkowo opisane w trzech rozporządzeniach wydanych przez Radę Europejską w 1997 i 1998 roku.<sup>11</sup> Postanowienia w nich zawarte zostały ponownie przeanalizowane i uszczegółowione podczas spotkania Ecofin Council (Rady Ministrów Gospodarki i Finansów) w Turku w listopadzie 1999 roku. Przyjęto tam deklarację, w której zawarto zasady podwójnego obiegu walut narodowych a także przyjęto okres dwóch miesięcy, jako ostateczny termin wycofania obowiązujących walut państw członkowskich. Ustalenia dotyczyły również zaopatrzenia bankomatów w nową walutę w ciągu pierwszych dwóch tygodni 2002 roku oraz wypłaty reszty w euro przy płaceniu walutą narodową po 31 grudnia 2001 roku.<sup>12</sup>

## 2. Przygotowania do wprowadzenia nowej waluty Unii Europejskiej

1 stycznia 1999 roku jedenaście państw członkowskich UE utworzyło Unię Gospodarczą i Walutową. Do obrotu bezgotówkowego wprowadzono nową, wspólną walutę euro. Z piętnastu członków Wspólnoty trzy kraje: Wielka Brytania, Szwecja i Dania opowiedziały się przeciw swojemu udziałowi w UGW, natomiast Grecja, jako jedyne państwo nie spełniając początkowo wymagalnych kryteriów ilościowych, przystąpiła do unii dwa lata później, 1 stycznia 2001 roku.

Kraje członkowskie zakwalifikowane do strefy euro opracowały ściśle ze sobą powiązane narodowe plany wprowadzania do obiegu nowej waluty. Zostały one podzielone na trzy etapy:

<sup>9</sup> Kołodziejczyk K., op.cit., s.93–94.

<sup>10</sup> Trzy kraje Wspólnoty: Wielka Brytania, Szwecja i Dania nie przystąpiły do Unii Gospodarczej i Walutowej, tym samym ich waluty narodowe nie zostały wymienione na euro 1 stycznia 2002 r.

<sup>11</sup> Źródło: Narodowy Bank Polski, Rozporządzenia: 1103/97 z 17 czerwca 1997r., 974/98 z 3 maja 1998 r., 2866/98 z 31 grudnia 1998 r.

<sup>12</sup> Por. Biellecki J., „Banki gotowe do euro”, Rzeczpospolita, 19 wrzesień 2001 r.

1. etap przygotowawczy, obejmujący kampanię informacyjną, promocję nowej waluty oraz plan dystrybucji euro,
2. drugi etap dotyczył wymiany walut narodowych na euro i okresu podwójnego obiegu,
3. ostatni etap zakończył się w momencie utraty przez waluty narodowe dwunastu państw statusu prawnego środka płatniczego.<sup>13</sup>

Najważniejszym aspektem wprowadzenia euro do obiegu była kampania informacyjna prowadzona przez Europejski Bank Centralny i Banki Centralne państw członkowskich. 30 sierpnia 2001 roku, czyli na cztery miesiące przed finałem największej w dziejach świata wymiany pieniędzy, Wim Duisenberg, prezes EBC zaprezentował po raz pierwszy ostateczny wygląd nowych banknotów euro. Ujawnił także kilka niestosowanych dotąd zabezpieczeń banknotów. Miało to na celu wzmocnienie zaufania Europejczyków do nowej waluty. Tego samego dnia rozpoczęła się także kampania promocyjna w mediach. Miała ona za zadanie przyzwyczaić firmy i konsumentów do używania gotówkowego euro. Komisja Europejska przeznaczyła na ten cel 150 mln euro. Z ankiet i sondaży przeprowadzanych w krajach Unii Europejskiej jasno wynikało, iż pełną akceptację i zaufanie do nowej waluty wyrażało w tamtym okresie nie więcej, niż połowa Europejczyków.<sup>14</sup>

Dystrybucja euro była największym przedsięwzięciem logistycznym i nie miała precedensu w historii. Już we wrześniu 2001 roku na drogi krajów Unii Europejskiej wyjechały opancerzone ciężarówki pod specjalnym nadzorem. Do stycznia 2002 roku wydrukowanych zostało 14,5 miliarda banknotów i wybitych ponad 50 miliardów monet euro. Głównym kanałem dystrybucji gotówkowego euro na obszarze Unii Gospodarczej i Walutowej były: banki, poczty, handlowcy detaliczni i bankomaty.

Instytucje finansowe i detaliczni handlowcy działający w strefie euro otrzymali nowe banknoty i monety przed 1 stycznia 2002 roku. Niektóre z państw członkowskich (Niemcy, Austria, Holandia, Irlandia i Luksemburg) zdecydowały, iż już 1 września 2001 roku dostarczą wszystkim instytucjom finansowym zarówno banknoty, jak i monety euro. Pozostałe kraje dostarczyły w tym terminie tylko monety, planując dystrybucję banknotów na listopad i grudzień 2001 roku. Z dwunastu państw Unii Gospodarczej i Walutowej jedynie w Finlandii handlowcy otrzymali euro dopiero 2 stycznia 2002 roku.<sup>15</sup>

Drugi etap wprowadzenia nowej waluty dotyczył wymiany walut narodowych na euro. Proces podwójnego obiegu walut narodowych trwał w większości krajów UGW do 28 lutego 2002 roku. Po tym okresie jedynym prawnym środkiem płatniczym na obszarze Unii Walutowej stało się euro.

Dokładne terminy dotyczące wymiany walut narodowych a także ich skupu przez banki komercyjne i centralne państw członkowskich, przedstawia niżej zamieszczona tabela.

<sup>13</sup> Źródło: Narodowy Bank Polski

<sup>14</sup> Bielski J., „Więcej niż pieniądź”, Rzeczpospolita, 31 sierpień 2001 r.

<sup>15</sup> Źródło: Biuletyn Informacyjny Euro Info Centre, lipiec–sierpień 2001 r.

Tabela 1

Terminy wymiany walut narodowych państw UGW na euro

| Kraj       | Do kiedy waluta narodowa będzie prawnie uznawanym środkiem płatniczym* | Do kiedy będzie można wymieniać waluty narodowe na euro w banku komercyjnym** | Do kiedy będą skupywane (z dyskontem) waluty narodowe |
|------------|--|---|---|
| Austria    | 28.02.2002   | Decyzja pozostawiona bankom komercyjnym                                       | Bezterminowo  |
| Belgia     | 28.02.2002   | 31.12.2002  | Banknoty: bezterminowo,<br>Monety: koniec 2004        |
| Finlandia  | 28.02.2002   | Decyzja pozostawiona bankom komercyjnym                                       | Banknoty i monety: 10 lat                             |
| Francja    | 17.02.2002   | 30.06.2002  | Banknoty: 10 lat, monety: 3 lata                      |
| Grecja     | 28.02.2002   | Decyzja pozostawiona bankom komercyjnym                                       | Banknoty: 10 lat,<br>monety: 2 lata                   |
| Hiszpania  | 28.02.2002   | 30.06.2002  | Bezterminowo  |
| Holandia   | 27.01.2002   | 31.12.2002  | Banknoty: 1.01.2032,<br>monety: 1.01.2007             |
| Irlandia   | 09.02.2002   | 30.06.2002  | Bezterminowo  |
| Luksemburg | 28.02.2002   | 30.06.2002  | Banknoty: bezterminowo,<br>monety: koniec 2004        |
| Niemcy     | 31.12.2001   | 28.02.2002  | Bezterminowo  |
| Portugalia | 28.02.2002   | 30.06.2002  | Banknoty: 20 lat,<br>Monety: koniec 2002              |
| Włochy     | 28.02.2002   | Decyzja pozostawiona bankom komercyjnym                                       | Banknoty i monety: 10 lat                             |

\* Do godziny 24 podanego dnia

\*\* Łącznie z podanym dniem

Źródło: „Euro — nowa waluta zjednoczonej Europy”, Narodowy Bank Polski

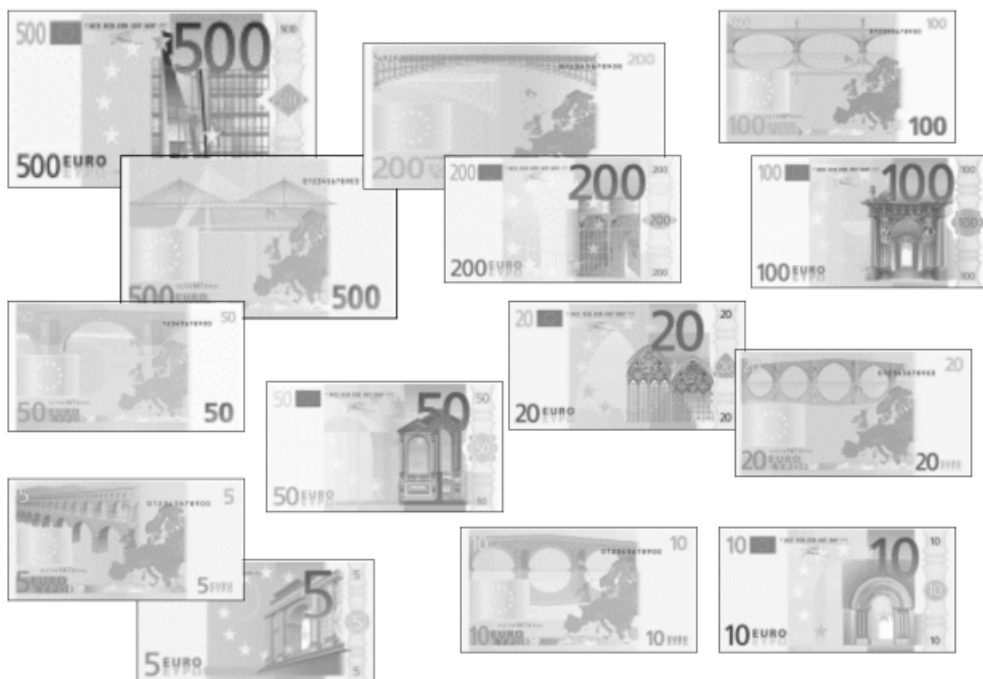
Banki komercyjne dokonały wymiany gotówkowej dwunastu walut narodowych na euro bezpłatnie. W niektórych krajach został ustalony limit, po przekroczeniu którego banki mogły pobierać prowizje. W bankach centralnych państw strefy euro, bezpłatnie taką wymianę można było zrealizować w terminie od 1 stycznia do 31 marca 2002 roku.<sup>16</sup>

<sup>16</sup> Źródło: Biuletyn informacyjny Euro Info Centre, lipiec–sierpień 2001 r.

### 3. Wzory monet i banknotów Euro<sup>17</sup>

Od 1 stycznia 2002 roku po raz pierwszy znalazło się w obiegu siedem banknotów i 8 monet nowej, wspólnej waluty Unii Gospodarczej i Walutowej. 1 euro dzieli się na 100 eurocentów. Wszystkie banknoty i monety oznaczone zostały symbolem euro, opracowanym przez Komisję Europejską — literą E, wzorowaną na greckiej literze epsilon z podwójnym, poziomym przekreśleniem, podkreślającym stabilność nowej waluty.

Awersy i rewersy banknotów euro



Źródło: Narodowy Bank Polski

Banknoty euro zostały zaprojektowane przez Roberta Kalina z Narodowego Banku Austrii. W projekcie autor wykorzystał temat „Wieki i style Europy” i przedstawił na poszczególnych banknotach najważniejsze style siedmiu wieków z europejskiej historii kultury, począwszy od klasycznego a skończywszy na nowoczesnej architekturze XX wieku. Ponadto na każdym z banknotów umieszczony został jeden z trzech głównych elementów architektonicznych w wyżej wspomnianych stylach, tj: okna i bramy na awersach oraz mosty na rewersach.

<sup>17</sup> Źródło: Narodowy Bank Polski.

Kraje członkowskie zdecydowały, iż zarówno awersy, jak i rewersy banknotów będą jednakowe dla wszystkich państw UGW. Różnią się one nie tylko wzorami, ale także kolorami i rozmiarami.

#### Wspólne awersy monet euro



Źródło: Narodowy Bank Polski

Monety euro mają wspólny dla dwunastu państw awers i narodowe rewersy, charakterystyczne dla każdego z krajów. Wspólna strona monet została zaprojektowana przez Luca Luyca z Królewskiej Mennicy Belgijskiej. Na nominałach 1,2 i 5 eurocentów przedstawił on obraz jednoczącej się Europy na mapie świata, na rewersach 10,20 i 50 eurocentów państwa UE oddalone są od siebie i w miarę jak nominały rosną do 1 i 2 euro, łączą się w jedną wspólną Europę bez granic.

Narodowe rewersy zostały zaprojektowane w poszczególnych państwach członkowskich. Niektóre z nich przyjęły taki sam wzór dla wszystkich nominałów:

- Belgia — Król Albert II
- Holandia — Królowa Beatrix
- Luksemburg — Wielki Książę Henryk oraz słowo „Letzebuerg”
- Irlandia — celtycka harfa oraz irlandzkie słowo „Eire”

Pozostałe państwa albo zróżnicowały wzory dla każdego nominału (Austria, Grecja i Włochy) albo wykorzystały wzory obecnie obowiązujących walut narodowych (Francja, Finlandia i Niemcy).

Monety różnią się wzorem, średnicą, grubością a także materiałem, z którego zostały wykonane. Wszystkie monety są okrągłe, z wyjątkiem 20 centów, która ma kształt kwiatu hiszpańskiego.

Zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami, każda z monet bez względu na narodowy rewers, jest prawnym środkiem płatniczym na całym obszarze strefy euro, a nie tylko w kraju, w którym została wybita.



#### 4. Skutki wprowadzenia wspólnej waluty Euro dla polskich podmiotów gospodarczych i społeczeństwa

23 maja 2001 roku Narodowy Bank Polski rozpoczął kampanię informacyjną, mającą na celu przybliżenie polskiemu społeczeństwu kwestie związane z wprowadzeniem do obiegu na obszarze Unii Gospodarczej i Walutowej nowej waluty euro.

Dotychczas główne skutki związane z funkcjonowaniem euro były w Polsce odczuwalne przez instytucje finansowe oraz przedsiębiorstwa, które prowadziły działalność handlową z partnerami z krajów strefy euro. Wraz z wejściem do obiegu nowej, wspólnej waluty sytuacja ta uległa diametralnej zmianie. Zmiany te dotyczyły nie tylko zagranicznych wyjazdów wakacyjnych i służbowych, ale także depozytów bankowych i kredytów zaciągniętych w walucie narodowej któregoś z państw członkowskich.

25 maja 2001 roku Sejm RP przyjął ustawę o skutkach wprowadzenia w niektórych państwach członkowskich UE wspólnej waluty euro. Ustawa uregulowała kwestie związane z funkcjonowaniem euro po 1 stycznia 2002 roku, dotyczące w szczególności:

- zachowania zasady ciągłości kontraktów,
- obowiązkowych kursów konwersji walut narodowych na euro,
- zasad zaokrąglania oraz zasad wymiany banknotów i monet.<sup>18</sup>

Nowa waluta znalazła się w polskich bankach w grudniu 2001 roku. Została ona zakupiona przez NBP w Europejskim Banku Centralnym. Jednak banknoty i monety (tak jak w pozostałych krajach należących do Unii Walutowej) nie trafiły do obiegu przed 1 stycznia 2002 roku. Także polskie sieci handlowe nie mogły być wcześniej zaopatrzone w euro przez banki komercyjne.<sup>19</sup>

Tabela 2

Kursy walut narodowych w stosunku do euro

|        |   |
|--------|---|
| 1 euro | 13,7603 szylinga austriackiego (ATS)                                    |
| 1 euro | 40,3399 franka belgijskiego (BEF) i luksemburskiego (LUF) <sup>20</sup> |
| 1 euro | 5,94573 marki fińskiej (FIM)  |
| 1 euro | 6,55957 franka francuskiego (FRF)                                       |
| 1 euro | 340,750 drachmy greckiej (GRD)  |
| 1 euro | 166,386 pesety hiszpańskiej (ESP)                                       |
| 1 euro | 2,20371 guldena holenderskiego (NLG)                                    |
| 1 euro | 0,787564 funta irlandzkiego (IEP)                                       |
| 1 euro | 1,95583 marki niemieckiej (DEM)   |
| 1 euro | 200,482 escudo portugalskiego (PTE)                                     |
| 1 euro | 1936,27 lira włoskiego (ITL)  |

Źródło: Narodowy Bank Polski

<sup>18</sup> Źródło: Narodowy Bank Polski.

<sup>19</sup> Źródło: Biuletyn informacyjny Euro Info Centre, lipiec–sierpień 2001 r.

<sup>20</sup> Od 1921 roku Belgia i Luksemburg mają wspólną walutę.

Począwszy od 1 stycznia 2002 roku klienci banków komercyjnych mogli dokonać transakcji kupna/sprzedaży euro za polską walutę a także wymieniać wycofywane waluty dwunastu państw na euro w bankach komercyjnych oraz w oddziałach NBP. Do przeliczenia stosowane były wcześniej ustalone stałe kursy walut w stosunku do euro.

Wymiany wyżej wymienionych walut nie można było dokonać w kantorach. Po 28 lutym 2002 roku z tablic kantorów znikły wycofane z obiegu waluty a na ich miejscu pojawiło się euro, które można było (w tamtym okresie) kupować i sprzedawać za złotówki. W Polsce tylko obywatele naszego kraju mieli prawo do zamiany walut UGW na euro.

W przypadku rachunków bieżących lub lokat terminowych założonych w walucie jednych z dwunastu państw członkowskich, 1 stycznia 2002 roku środki pieniężne zostały automatycznie przeliczone na euro według ustalonego stałego kursu konwersji, przy zachowaniu zasad zaokrąglania. Banki nie pobierały prowizji za tę usługę, także warunki wcześniej podpisanej umowy pomiędzy klientem i bankiem nie ulegały zmianie.

Jeżeli zostało zaciągnięte zobowiązanie wobec banku np. w postaci kredytu w jednej z dwunastu walut Unii Gospodarczej i Walutowej, to jego spłata po 1 stycznia 2002 roku była kontynuowana w walucie euro, po wcześniejszym przewalutowaniu.

W przypadku posiadania walut państw członkowskich, najlepszym rozwiązaniem wydawało się być ich sprzedaż do końca 2001 roku lub też założenie lokaty dewizowej w banku. W przeciwnym razie, po 1 stycznia 2002 roku w momencie wymiany walut banki pobierały prowizje.

Czeki podróżne wystawione przed 31 grudnia 2001 roku w walutach państw członkowskich zostały przeliczone i zrealizowane w euro.<sup>21</sup>

Oprócz prowadzonych kampanii informacyjnych dotyczących euro, banki poniosły (do chwili obecnej) także duże koszty związane z modyfikacją program oprogramowań komputerowych, ochroną transportów nowej waluty a także wymiany i przewalutowania kredytów indeksowanych w obcych walutach.

## 5. Korzyści dla polskich podmiotów i gospodarki wynikające z wprowadzenia Euro

Analizując główne założenia Unii Gospodarczo — Walutowej, nie sposób nie dopatrzeć się bezpośrednich korzyści wynikających z wprowadzenia nowej waluty euro. Do najważniejszych należą:

- redukcja ryzyka strat spowodowanych różnicami kursowymi na międzynarodowym rynku walut,
- większa przejrzystość i porównywalność cen na obszarze UGW,
- zmniejszenie ryzyka strat związanych z wahaniami kursów walut narodowych,
- uproszczenie międzynarodowej księgowości,

---

<sup>21</sup> Źródło: Narodowy Bank Polski.

- ujednoczenie rynku kapitałowego państw członkowskich, co umożliwi obniżenie stóp procentowych,
- niższe koszty wymiany walut w podróżach służbowych i turystycznych po krajach Unii Europejskiej.<sup>22</sup>

Korzyści związane z pojawieniem się nowej waluty w obiegu dotyczą także polskiej gospodarki. Jak wynika z danych statystycznych 2/3 polskiego eksportu i importu to wymiana handlowa z krajami Unii Europejskiej. Oznacza to, iż polskie podmioty gospodarcze zmuszone były do dostosowania się do funkcjonowania w nowych warunkach, zwłaszcza instytucje finansowe i przedsiębiorstwa prowadzące wymianę handlową z krajami z obszaru strefy euro.

Polska, jako kraj stowarzyszony z UE od 1996 roku i prowadzący zaawansowane rozmowy w kwestii przyszłego członkostwa w unii (planowane przystąpienie do UE w maju 2003 roku), powinna liczyć się z tym, iż po przystąpieniu do Wspólnoty i spełnieniu wcześniej wymienionych kryteriów, złoty zostanie zastąpiony przez wspólną walutą europejską. Nie zmienia to jednak faktu, iż już od chwili wprowadzenia euro do obiegu, zaczęło ono odgrywać istotną rolę na polskim rynku usług finansowych. Było to szczególnie widoczne w następujących kwestiach:

- zagwarantowaniu ciągłości wcześniej zawartych umów w ecu,
- zmianie w stosowaniu dotychczasowych stóp preferencyjnych w walutach narodowych UE i ich zamianie na stopę preferencyjną EURIBOR,
- poszerzeniu ofert banków o usługi i produkty denominowane w euro, np.: rachunki bieżące i oszczędnościowe, kredyty, gwarancje, akredytywy, usługi rozliczeniowe w obrocie z kontrahentami zagranicznymi, instrumenty pochodne,
- uznaniu euro za jedną z walut wymiennalnych, zastępującą od 1 stycznia 2002 roku dwanaście walut narodowych państw UGW,
- zmianie w systemach księgowych i oprogramowaniach informatycznych niezbędnych do zapewnienia obsługi produktów i transakcji w euro.<sup>23</sup>

## Podsumowanie

1 stycznia 2002 roku byliśmy świadkami największej w historii ludzkości wymiany pieniądza. Wprowadzenie nowej waluty do obiegu bezgotówkowego stało się faktem na początku 1999 roku, kiedy to jedenaście państw Unii Europejskiej przystąpiło do Unii Gospodarczej i Walutowej. Dwa lata później kolejnym i jak na razie ostatnim członkiem została Grecja, która wykorzystując okres przejściowy dokonała istotnej poprawy swoich wskaźników gospodarczych.

Jednym z głównych celów UGW jest umocnienie gospodarki europejskiej w stosunku do gospodarki światowej. Stabilizacja strefy euro oraz dalsze pogłębianie więzi gospodarczej krajów UE sprawiło, iż w chwili obecnej Europa stała się bardziej odporna na zewnętrzne

<sup>22</sup> Por. B o Ź y k P., M i s a l a J., P u ł a w s k i M., Międzynarodowe Stosunki Ekonomiczne, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2001 r.

<sup>23</sup> S t a n k i e w i c z A., „Waluty do lamusa, euro na start”, Rzeczpospolita, 6 czerwiec 2001 r.

kryzysy w międzynarodowym systemie walutowym a szczególnie na kryzysy związane z zaburzeniami kursu dolara USA. Realizacja jednego z ważniejszych zadań związanych z wprowadzeniem euro, a więc utrzymania stabilności cen, powinno zachęcić inwestorów do wyboru tej waluty a także do postrzegania jej jako waluty rezerwowej. Czy to nastąpi i dokładnie kiedy trudno jest przewidzieć, chociaż w wielu środowiskach biznesowych istnieje przekonanie, iż w perspektywie kilkunastu lat euro ma duże szanse zastąpić dolara w roli głównej waluty, w której będą utrzymywane rezerwy państw.

Proces wprowadzenia euro w krajach Unii Walutowej nie oznaczał tylko samych korzyści, powodował też ogromne koszty, w szczególności związane z:

- technicznymi przygotowaniem do przyjęcia nowej waluty,
- szkoleniami w instytucjach finansowych i w przedsiębiorstwach,
- kampaniami informacyjnymi, których głównym zadaniem było zapoznanie i przekonanie społeczeństw krajów członkowskich do euro,
- stratami poniesionymi przez banki z tytułu przeprowadzania operacji dewizowych.

Kolejnym aspektem, z którym w przyszłości będzie musiała sobie poradzić UGW jest kwestia przystąpienia nowych członków. Jak na razie Szwecja, Dania i Wielka Brytania przyjęły postawę oczekującą i obserwującą, jak w perspektywie kolejnych lat zacznie działać Unia Gospodarcza i Walutowa. Ewentualne przystąpienie uzależniają od poparcia społeczeństwa dla tego zamierzenia (choć kolejne referenda w tej sprawie nadal ujawniają zbyt niski stopień poparcia dla wspólnej waluty) oraz od zbieżności interesów narodowych z unijnymi.

W maju 2003 roku do Wspólnoty przystąpi kolejne dziesięć państw. Z czasem, uzależniając długość procesu przygotowawczego od unijnych kryteriów i gotowości samej unii, rozpocznie się procedura przystępowania do Unii Walutowej kolejnych kandydatów, czyli zastępowanie kolejnych walut narodowych państw członkowskich wspólną walutą euro.

Całościowej oceny nowej waluty będzie można dokonać dopiero za kilka lat. Do tego czasu pozostaje tylko wiara w sukces euro i postrzeganie jej, jako kolejnego milowego kroku w kierunku integracji państw europejskich.

## Bibliografia

- Bielecki J., „Banki gotowe do euro”, Rzeczpospolita, 19 wrzesień 2001 r.  
Bielecki J., „Więcej niż pieniądź”, Rzeczpospolita, 31 sierpień 2001 r.  
*Biuletyn informacyjny Euro Info Centre*, lipiec–sierpień 2001 r.  
Bożyk P., Misala J., Puławski M., Międzynarodowe stosunki ekonomiczne, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2001 r.  
Czarczyńska A., Ewolucja form współpracy walutowej w Europie, Warszawa 1996 r.  
Galster J., Witkowski Z., Kompendium wiedzy o Unii Europejskiej, Wydawnictwo „Dom Organizatora”, Toruń 1997 r.  
Kołodziejczyk K., Geneza wspólnotowej waluty euro, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2000 r.  
Praca zbiorowa pod redakcją Budnikowskiego A., Kaweckiej-Wyrzykowskiej E., Międzynarodowe stosunki gospodarcze, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 1999 r.  
Roth P., Rynki walutowe i pieniężne, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 2000 r.  
Stankiewicz A., „Waluty do lamusa, euro na start”, Rzeczpospolita, 6 czerwiec 2001 r.  
Trichet J.C., „The Euro after Two Years”, *Journal of Common Market Studies*, Vol. 39, No. 1, March 2001.